

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

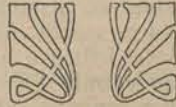
OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.”

Abonnementsprijs, per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling
Voor Oost-Indië en het Buitenland
Afzonderlijke nummers

f 1.50
" 4.—
" 0.05

Per regel
Bij plaatsing van 500 regels
" " " 1000 "

Prijs der Advertentiën:

f 0.15
" 0.12 1/2
" 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Perskroniek. — Feuilleton. —
Uit de O.-Ind. Mail. — West-Indië. — Van Vreemde
Koloniën. — Oost- en West-Ind. Litt. Overzicht. —
Leeszaal Heulstraat 17. — Officiële Berichten. —
Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING
te Breda, 11 AUGUSTUS 1908 te 1 uur n.m.,
in een der zalen van het „Zuid-Hollandsch Koffiehuis”.

Punten van behandeling:

- Jaarverslag over 1907.
- Rekening en verantwoording over 1907, zoodat de begrotingen over 1908 en 1909.
- Benoeming der verificatie-commissie over '08.
- Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur.
- Ingekomen brieven en voorstellen betreffende de redactie van het Koloniaal Weekblad.
- Verzoek der vergadering van 14 April der Afd. 's-Gravenhage aan het Hoofdbestuur, om aan de algemeene vergadering machtiging te vragen, opdat, wanneer de Afd. het in het belang van het vereenigingsleven van „Oost en West” in die stad, mocht noodig vinden, haar vergader- en leeszaal uit de Heulstraat 17 te verplaatsen, de gelegenheid daartoe vergemakkelijkt worde, zonder bijzondere schade voor de vereeniging, door pogingen te doen tot onderverhuring voor den duur van de loopende huurovereenkomst van het thans daarvoor ingenomen bovenhuis Heulstraat 17, Den Haag.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De Amsterdamer, Weekblad voor Nederland, over het sabel-régime ter Westkust van Sumatra. — De heer G. Nijpels in Land en Volk over het Atjeh-rapport. — Een Curaçao'sche correspondent van den Tijd over het conflict met Castro, president van Venezuela.

In De Amsterdamer, Weekblad voor Nederland, van 26 Juli, treffen wij een artikel aan, dat tot opschrift voert: „Russisch Nederland, van 26 Juli, treffen wij een artikel aan, te betoogen, „dat de jammeren, waarvan de Padangsche Boven- en Benedenlanden kortelings zijn vervuld geweest, eenvoudig het noodzakelijk gevolg waren van een heelmaal niet noodzakelijk sabel-régime.” Dat Sumatra's Westkust, na de geleidelijke verdwijning van de inkomsten uit de gedwongen koffiecultuur, op andere wijze moest gaan bijdragen in de lasten, verbonden aan de bestuurstaak aldaar, dat niet op den duur de belofte in het Plakaat-Pandjang gestand kon blijven, werd algemeen erkend. Dat echter dat plakaat, wanneer men al meende, dat het een oogenblik geleefd heeft, stellig als reeds lang dood moest worden

beschouwd, zooals sommige publieke organen den volke hebben trachten diets te maken, en de regeering van den jongsten tijd a.s een welkome vondst schijnt te hebben aangenomen, die bewering wordt door den schrijver met de geschiedenis wederlegd. Hij wijst o.a. op een gouvernementsbesluit van April 1853, waarin de regeering te Buitenzorg de vraag beantwoordt, haar door den toenmaligen gouv. van Padang gedaan, of het Plakaat-Pandjang ook geldt voor de paar landstroken, welke bij de uitvaardiging van deze publicatie de wapenen niet hadden neergelegd... „een besluit, dat naar aanleiding hiervan verklaart, „de Raad van Indië gehoord”, dat het Plakaat voornoemd in zijn geheel toepasselijk is op al de districten, die behooren tot het Gouvernement Sumatra's Westkust... niet alleen voor het tegenwoordige gebied, maar ook voor de districten, welke later daaraan mochten worden toegevoegd.” De grief is vnl., dat de belasting is ingevoerd krachtens den oppersien wil van iemand, die door zijn verleden gewoon geraakt om korte metten te maken, die niet voldoende bekend met den aard van het volk en de landinstellingen — het matriarchaat, het onvervreemdbaar familiebezit, het eenigszins republikeinsch stelsel van volkshoofdenvergaderingen — den adat op zijde heeft gezet, de ambtenaren, die anders konden adviseeren, van zich heeft geschoven, om in hunne plaats te stellen willige geesten, die van elders komende gerekend konden worden meer onverschillig te zijn voor de zeer bijzonder maatschappelijke verhoudingen der Maleische bevolking. Zij, die met die verhoudingen en de adatinstellingen door een langdurigen omgang met den Maleier ter Westkust goed bekend waren, hadden voornamelijk gewezen op de zwaarigheid, gelegen in eene executie op europeesche wijze, ingeval van wanbetaling, van de matriarchaal, in gemeenschap bezeten goederen, de poesaka, die ook blijkens talrijke vonnissen van den Raad van Justitie te Padang altijd als onaantastbaar waren beschouwd. Men gaf het denkbeeld aan om in de plaats van eene dergelijke, sterk tegen den adat ingrijpende veroordeeling den wanbetaler gedwongen arbeid op te leggen. „Wie zijn belasting niet opbracht, zou gebezigd worden voor allerlei productieven arbeid; wilde hij ook niet productief werken, dan wachte hem de gevangenis...” De heer Van Heutsz is echter tot zijn doel gekomen, hij heeft het Maleische volk gesteld onder het algemeen Indische (lees Europeesche) recht — „met hetzelfde gemak en dezelfde rechtvaardigheid, waarmee een Babrikof een niet-Russisch volk russificeerde.

„En waar blijven bij dit alles”, vraagt de schrijver ten slotte zeer terecht, „de verantwoordelijke ministers? Waren zij op de hoogte en stellen zij zich solidair?” Het is zeer gemakkelijk hakken op den heer Van Heutsz, hem de gansche verantwoordelijkheid op te leggen; maar met reden kan hij de regeeringsmannen in Nederland toevoegen: *Gij hebt zoo ge-*

wild! Waar zij hunne vingers niet aan wilden branden, heeft Van Heutsz voor hen de kastanjes uit het vuur gehaald. Hij heeft zijne reputatie op het spel gezet, terwijl men in Nederland „liebaugelte” met de ethische richting, met de geestelijke verheffing van den inlander, wat alles zoo fraai klinkt in toosten en de goet-gemeente blind maakt voor de grauwe werkelijkheid. Als de ex-minister Fock volgens den wensch van Z.E. Idenburg tot Neerland's roem scheepsladingen bacoven over de wereld drijvende zal hebben gemaakt, moge het hem dan ook gelukt zijn, voor ons Oost-Indisch staatsbeleid, wat men vulgair noemt, den „Waren Pisang” te hebben gevonden!

De bekende schrijver over Indische aangelegenheden, de heer G. Nijpels, critiqueert in een tweetal artikelen in Land en Volk het Atjeh-beleid. Het Atjeh-rapport geeft hem hiertoe een gereede aanleiding. Dat zijn oordeel niet gunstig luidt zal wel geen verwondering baren.

„Het spijt mij”, zoo zegt hij, „te moeten verklaren, dat meerdere voorstellen van het verslag, waarover ik meen te mogen oordeelen, mij tot dezen slotsom brengen: „Een uitweg geven zij niet.” Tot nu toe kon het van Buitenzorg uitgaand Atjeh-beleid gedekt zijn door het geloof in het schier onfeilbare van den opperstuurman als gids en als kenner, maar ook dit geloof moet zijnen bewonderaars thans ontzonken zijn.

Dit alles is zeker niet bemoedigend. Wanneer der regeering aanbevolen moet worden het Atjeh-verslag niet tot wegwijzer te nemen voor 't verder te volgen Atjeh-beleid, waar moet dan wel heil gezocht worden?

In de jaren van Van Heutsz' gouverneurschap over Atjeh is de toestand daar zeer belangrijk voorsuitgegaan, is de oplossing der Atjeh-questie mijnen gevorderd.

Tusschen het goede door slopen echter toen ook verkeerdheden, misbruiken, die onder v. Daalen tot meer algemeene toepassing gekomen zijn. De neiging daartoe is bij Van Heutsz in tougel gehouden zoolang dr. Snouck Hurgronje zijn invloed genoeg kon doen gelden. Men heeft verkeerd gedaan het stelsel te noemen alleen naar den gouverneur, men had het moeten betitelen en karakteriseeren als stelsel Van Heutsz-Snouck Hurgronje. Ware 't verslag over den toestand in 1907 door dit tweemanschap opgesteld — een vingerwijzing hoe de commissie van onderzoek samen te stellen ware geweest —, het advies voor de toekomst zou er stellig heel anders hebben uitgezien.

Wordt de juistheid hiervan ingezien en erkend, dan is de weg ter redding uit den nood aangewezen. Niets is in de Atjehpolitiek meer af te keuren geweest dan het telkens veranderen van stelsel, het telkens nemen van proeven. Daarom is het gelukkig, dat de keuze van een nieuwen gouverneur gevallen is op een leerling uit het tijdvak v. Heutsz-Snouck Hurgronje, maar die leerling is alleen geschoold in hetgeen den eigenlijken pacificatie-arbeid vooraf gaat, daarom heeft hij ook in Borneo en Celebes groot en goed werk verricht. Zijn benoeming is m. i. een uitstekende keuze, mits men hem de vrije hand late om de oude beginselen toe te passen, los van de raadgevingen nu door den gouverneur-generaal, als cavalier seul, in zijn verslag

geschreven. In hetgeen overste Swart in Atjeh geleerd, in Borneo en Celebes toegepast heeft, ligt echter geen waarborg, dat hij een goed pacificator zal zijn voor Noord-Sumatra, in het stadium waarin het land tegenwoordig gekomen is. Hij zal, nu meer dan ooit, een raadsman naast zich moeten hebben, vertrouwde van de regeering en van hemzelf, vertrouwde van Atjehers en bij de Atjehers weer vertrouwde van de hoofden en van de eenvoudige lieden, voor zoover dit vrouwen door een vreemdeling te winnen is. Een man zonder eenige directe macht, maar die een in alles diep doordringenden invloed kan en moet krijgen.

Eenvoudig recept: maar moeilijk in uitvoering. En toch van de vraag, of voor dezen werkkring de juiste man gevonden zal worden, hangt, ook naar mijn meening, in groote mate af, of wij Atjeh weer, volgens het stelsel Van Heutsz-Snouck Hurgronje, met flinke vaart vooruit kunnen helpen op den weg naar rust en welvaart.

Natuurlijk verwacht ik, zoo schrijft ten slotte de heer N., van gouverneur en adviseur voor de inlandsche aangelegenheden niet een uit den grond tooveren van troepen en transportmiddelen, een verschaffen van andere middelen, welke tot nu toe niet verkregen konden worden, maar wel verwacht ik van hun gemeenschappelijk overleg een voorstel, waarin de Atjeh-quaestie zooveel mogelijk in alle richtingen gepeld zal zijn en dat daardoor de beste oplossing zal geven, hoe de belangen van Atjeh onder Nederland en die van Nederland in Atjeh te behartigen zijn, rekening houdende met de beschikbare middelen en krachten."

* * *

In verband met de jongste alarmeerende berichten uit Curaçao ontvangen over het conflict met Venezuela is het van bijzonder belang kennis te nemen van de beschouwingen door 'n Curaçonaar over den toestand in *De Tijd* gepubliceerd. Deze schrijver heeft reeds meermalen blijk gegeven een goeden blik te hebben op *Land und Leute* in die voor velen onzer onbekende streken.

„Onze toestand is zoo kritiek mogelijk. De ontwikkelingen met Venezuela hebben, een karakter aangenomen, zoo ernstig, dat het bestaan onzer kolonie wordt bedreigd. En zie, dat juist ontstemt onze bevolking zoozeer, dat men in Holland zich geen rekenschap schijnt te geven van den ernst der zaak.

De Havenkade ligt vol schoeners en barken, die tot werkloosheid gedoemd zijn. De bemanning ligt of zit moedeloos op dek en verwenscht generaal Castro, dien men aanziet als den boozen geest van Curaçao, den bewerker van zooveel onheil. De „Merida“, de boot, die dienst deed tusschen Maracaibo en Curaçao, heeft hare geheele bemanning gedaan gegeven en ligt al sinds meer dan een maand stil. De groote booten der „Red.-D.-line“, de „Caracas“ en de „Philadelphia“, die vroeger veel levendigheid in onze haven brachten en ons ook geregeld de post uit New-York en Europa aanbrachten, doen sinds een maand Curaçao niet meer aan; zij komen maar tot Porto-Rico.

De gevolgen van de stremming der scheepvaart blijven niet uit. Voedingsmiddelen en grondstoffen voor de industrie, die hier geregeld uit Venezuela aankwamen, door middel van talloze schepen en scheepjes, ontbreken. Bananen, het onontbeerlijke volksvoedsel, worden zeer schaarsch en duur. Men moet het bijgewoond hebben, om het te gelooven, met hoeveel verlangen de lagere bevolking aan den havenkant staat uit te zien als een bijlander of schoener of stoomboot uit Colombia of Santo Domingo, met eenige bananentrossen aan boord, binnenkomt, en hoe men elkander tracht voor te zijn om er eenige te koopen, om ze te gebruiken of weder te verkoopen. Ook de hier onmisbare suikerklinkers ontbreken. Dat is een soort bruine-suikerbriquetten. Als men weet, dat geheel het ontbijt van een overgroot gedeelte der bevolking uitsluitend bestaat in een kop koffie met een stukje van zulk een suikerbriquet, dan kan men begrijpen, hoezeer de bevolking lijden moet door het gemis daarvan.

De nijverheid ligt zoo goed als stil, ook al ten gevolge der ongelukkige ontwikkelingen met Venezuela. Sinds een jaar bestaat er hier een bloeiende touwslagerij, die veel, zeer veel voor de toekomst beloofde; zij heeft hare werkzaamheden dezer dagen gestaakt, niet uit gebrek aan vraag naar hare artikelen, maar uit gebrek aan grondstof (pita-vezel), die uit Venezuela moet aangevoerd worden.

De hoedenvlechterij, die zegen voor honderden en nogmaals honderden huisgezinnen, is zoo goed als stop gezet moeten worden, omdat het stroo (cabana) uit Venezuela ontbreekt.

Dat zijn waarlijk droevige toestanden. Waar moet het heen? En alsof alle rampen ons tegelijk moesten treffen, is de oogst van maïs voor de buitenbevolking dit jaar totaal mislukt en blijft de droogte sinds April 1907 aanhouden, zoodat in de stad de meeste regenbakken leeg staan, een omstandigheid, die wel gunstig is voor het schoonmaken dier vergaderbakken, maar toch de bevolking, die zuinig is op ieder droppeltje drinkwater, doet lijden.

Weet men dat alles in Nederland? Aan de droogte is niets te doen, dat is duidelijk; maar aan onze verhouding tot Venezuela? Wij zijn van dat land, en van dat land alleen, afhankelijk. Onze drie Benedenwindsche eilanden zijn er als tegenaan gelegen. Maar terwijl hier de vrije Nederlandsche drie-

kleur wappert, moest hier toch de tirannie van generaal Castro zich niet kunnen doen gevoelen? Behooren wij dan aan Nederland of aan Venezuela? En moet Nederland deemoedig het hoofd buigen en den rug krommen voor een land, dat wel onmetelijk uitgestrekt is, maar nog geen twee miljoen inwoners telt? Het is vernederend en ootterend; en daarom kunnen wij niet aannemen, dat Nederland zulks blijft toelaten. Maar dat men ons dan ook van uit Nederland toone, dat men ons helpen wil, opdat niet onze bevolking het betreure gedekt te zijn door de vlag eener natie, die generaal Castro naar hartelust honen en vernederen kan. Dat men in Nederland nu toch eens eindelijk inziet, dat niet landbouw het leven der kolonie is of zijn kan, maar handel en scheepvaart. Ze worden even stil gezet door de brutale hand van den zich noemenden „kleinen korporaal“ en geheel de kolonie weeklaagt en ondervindt het doodende van die handgreep.

„Spoedige hulp is hier dubbele hulp!“

Als P.S. voegt hij aan dit schrijven nog toe:

„Sinds eenige dagen zijn de leden der Kamer van Koophandel en Nijverheid met de besturen van de vereeniging Onze Vloot en van het Algem. Ned. Verbond aan het vergaderen, ten einde middelen te beramen tot verbetering van den jaarlijk onhoudbaren toestand. Wij vernemen, dat er besloten is, een uitvoerig request aan H. M. de Koningin en de Tweede Kamer te richten, waarin de toestand der kolonie kalm en helder wordt uiteengezet en om hulp gevraagd in deze kritieke omstandigheden.

Van sommigen ondervindt dit voornemen nog al tegenstand, omdat men er een afkeuring van, of althans een gemis aan vertrouwen in ziet jegens ons bestuur. Wij nemen gaarne aan, dat ons bestuur niet stil gezeten heeft; maar als men van die werkzaamheid niets hoort of ziet, als men geen enkel gunstig gevolg ondervindt en als het bestuur maar doorgaat met zich in een geheimnisvolle wolk te hullen, — dan moet men toch jaarlijk niet verwonderd zijn, dat de bevolking zich zelf tracht te helpen en grijpt naar een middel, dat aan elken vrijen Nederlandschen burger ten dienste staat.“

Uit de O.I. Mail.

Het Atjeh-rapport dat gelijktijdig in Ned.-Indië en hier werd gepubliceerd, wordt in al de bladen, welke de jongste mail ons bracht, bijna eensluidend beoordeeld. Wij zullen er hier slechts een paar aanhalen:

Het *Soer. Handelsblad* zegt, na eene uitvoerige, afbrekende critiek, ten slotte:

„Men vindt nog een teekenende paragraaf in het verslag, een paragraaf, die niet precies pleit voor de vastheid van des landvoogds overtuiging. Het is par. 137, luidend: „Mocht evenwel de opvolger van generaal Van Daalen, na zich van de toestanden in zijn gewest op de hoogte te hebben gesteld, in die quaestie (van troepenversterking. V.G.) tot een ander inzicht komen en troepenvermeerdering wel nuttig achten, dan ben ik bereid, voor diens oordeel mijn persoonlijke overtuiging ter zijde te stellen.“

Al doende leert men. Voor de toekomst wappent de heer Van Heutsz zich tegen het verwijt van inconsequentie.

Kon hij 't ook maar voor het verleden...

Intusschen, om te komen tot de Atjeh-zaak, afgescheiden van de leidende persoonlijkheden — die paragraaf 137 bevat een belofte.

Het is stellig te verwachten, dat overste Swart in zake de troepen-vermeerdering voor Atjeh het gevoelen zal verkondigen, waarop de landvoogd anticipeert, en dus zal aan de door den verdienstelijken Wekker zoo klaar gedemonstreerde troepenarmoede in Noord-Sumatra wel spoedig een einde gemaakt worden. Men mag dus hopen, en heeft verder te erkennen, dat er nog wel iets goeds steekt in het Atjeh-verslag...

Maar overigens is dit verslag weinig anders dan een oratio pro domo van den heer Van Heutsz, een pleidooi voor zijn consequentie, die de gebeurtenissen hebben geoordeeld als inconsequentie van de ergste soort!“

Het *Nieuws v. d. Dag v. N.-I.* merkt o.m. op:

„Het geheele stuk ademt den geest om de af dwaligen, op Atjeh begaan, voor te stellen als onverwacht en van Buitenzorg uit niet te controleren, terwijl ze daarentegen reeds in 1904 waren voorzien, en zonder ophouden werden signaleerd.“

Het Rapport is dan ook, het zij nogmaals geconstateerd, niet anders te noemen dan een absoluut mislukte poging om de schuld voor den verkeerden gang van zaken te leggen op de schouders van den Generaal Van Daalen, en van hem alleen, onder vrijpleiting van den Landvoogd zelf.

Voor het eerste moge aanleiding bestaan, zeer veel aanleiding desnoods, de werkelijke schuld blijft echter rusten op den Gouverneur-Generaal

die, hetzij uit stijfhoofdigheid, hetzij om eenige andere reden, heeft nageaten afdoende controle uit te oefenen op den Gouverneur van Atjeh, hoewel hij reeds vóór diens benoeming zoo uitvoerig mogelijk had in het licht gesteld, dat de karaktereigenschappen van den nieuwen functionaris een scherp toezicht van deskundige zijde hoogst noodzakelijk maakten.“

* * *

De opstand ter Sumatra's Westkust die nu geukkig langzamerhand tot bedaren schijnt te komen, zal echter, naar 't zich laat aanzien, nog heel wat treurige gevolgen na zich slepen. In de *Javabode* van 1 dezer lezen wij reeds:

„Te Fort de Kock is alles kalm, en moet de bevolking van Kamang reeds om vergiffenis gevraagd hebben.“

Van daar schrijft men echter ook: Hier heerscht een treurige toestand. Gisteren (19 Juni) ging een lijst rond bij de ingezetenen, dat degenen, die dat wenschten, in de kazerne den nacht konden doorbrengen; velen blijven dag en nacht in de kazerne en hebben hegeen zij bezitten daarheen gebracht.

De soldaten hebben geen rust meer; dag en nacht blijven zij in de kleeren, dag en nacht loopen er patrouilles van 40 man, en in den afgelopen nacht werden 8 Maleiers doodgeschoten op den weg naar het race-terrein.

Uit angst, door anderen te worden afgemaakt, staken de inlanders overal hun diensten; zelfs een pedati tot vervoer van rijst voor de buiten bivakkeerende troepen was gisteren niet te krijgen, zoodat de patrouille 2 dos-à-dos requireerde; toen eerst konden de vivres weg.

Wanneer er niet zeer spoedig verandering ten goede komt, kan, de laatste, slechte oogst in aanmerking genomen, hongersnood niet uitblijven.“

* * *

Een advies.

De *Sumatrabode* adviseert tot vervanging van Gouverneur Heckler, met de volgende woorden:

„Om het verloren terrein spoedig weer te herwinnen, der bevolking het verloren vertrouwen weder terug te geven en de geschokte economie langs lijnen van geleidelijkheid nader te herstellen, achten wij het wenschelijk, dat gouverneur Heckler hier ter kustte vervangen wordt door een ambtenaar, die het Menangkabausche land en zijn bewoners door en door kent, die hier zijne sporen verdiend heeft, die het vertrouwen der Inlanders in de eerste plaats, maar ook dat der Europeanen in volle mate bezit.“

Zulke mannen zijn dun gezaaid, zal men zeggen; zeer zeker, maar in resident Van Hengel van Menado kan de regeering den man vinden, waaraan Sum. Westkust thans dringend behoefte heeft.“

Het *Nieuws v. d. Dag v. N.-I.* noemt dit een ongemotiveerd advies en vindt, dat het blad wel een beetje heel kort zich er van afmaakt. Wanneer men de Regeering „adviseeren“ wil, dan dient men toch dat „advies“ op eenige goede gronden te doen berusten; dan diende de *Sum. bode* bijv. aan te toonen, dat de thans plaats hebbende ongeregeldeheden niet het gevolg waren van de opdracht aan den Gouverneur verstrekt, maar van de verkeerde wijze, waarop hij die opdracht uitvoerde.

Van dit laatste is tot dusver niets gebleken; het is ook door de *Sum. bode* niet beweerd. Of nu de heer Heckler of de heer Van Hengel de opdrachten der Regeering uitvoert, zal wel hetzelfde blijven, meent het *Nieuws*.

* * *

Een dwaas rekest noemt het *Soer. Handelsblad* het verzoekschrift van de Kamer van Koophandel en de Handelsvereeniging te Padang, die, zoo zegt dit blad, het zoowaar hebben bestaan in deze tijden van beroering de regeering van raad te dienen. Dat dient men als welgeaard ingezetene in het belang van... zijn eigen beurs wel te doen. Dit verzoekschrift luidt:

„Namens leden der Kamer van koophandel en Handelsvereeniging veroorloven wij ons het volgende onder de aandacht van Uwe Excellentie te brengen: Tengevolge invoering belastingen Staatsbladen 93 en 95 1908 is Maleische bevolking op zeer vele plaatsen in verzet, zoodat overal militaire macht moet te hulp geroepen worden en vele honderden Maleiers reeds zijn neergeschoten.“

Fort de Kock, Padangpandjang, Priaman, vele andere plaatsen en stations langs spoorlijn worden bedreigd, spoorbaan en telegraaflijnen beschadigd, Europeesche gezinnen zijn van verschillende posten gevlucht en zien wij den toestand hoogst ernstig in en vreezen dat weldra

het geheele gewest in opstand zal zijn, daar wij tot nog toe slechts aan het begin van het verzet staan.

Wij verzoeken daarom eerbiedig onmiddellijk maatregelen ter voorziening te nemen, waartoe, volgens mededeeling van vele welgezinde Maleiers en volgens onze overtuiging, in de eerste plaats uitstel van heffing der belasting noodig is tot behoorlijke voorbereiding door bespreking met de adathoofden der bevolking.

Get. H. Haacke, President Kamer koophandel; Z. H. Kamerling, President Handelsvereniging.

Wij wdden, besluit het Soer. Handelsblad, dat men op de algemeene secretarie op dit fraaie rekst de zwaarste plomb heeft gelegd, die bij de hand was.

Hoe intusschen de onlusten ook op den mijnbouw van invloed zijn, lezen wij in de Ind. Financier:

„De markt te Batavia verkeerde in een ietwat abnormalen toestand; de belasting-onlusten op de Westkust van Sumatra deden hun invloed gelden op de koersen van aandelen Radjang Labong en Ketahoen. Hoewel men 't zich niet bekennen wilde, was eenige vrees voor den gang van zaken op de mijnen voorhanden, vóórnamelijk toen bekend werd, dat de telegrafische gemeenschap tusschen Ketaun (waarvoor Ketahoen gelezen werd) en Mokko-Mokko verbroken was. Dit heeft meer plaats, doch werd ditmaal abusievelijk door vreesachtigen toegeschreven aan kwaadwilligheid. Het gevolg was een aanbod van Radjangan en Ketahoens en verlaagde koersen tevens te Amsterdam voor die fondsen.”

* * *

Een heuchelijke tijding.

In de Locomotief lezen wij omtrent de verlovings van Raden Adjeng Roekmini, die voor onze lezers geen onbekende is, en wie wij bij deze hartelijk onze gelukwenschen doen toekomen:

„Een der dochters van wijlen den regent van Japara, de oudste en knapsie der drie thans nog te Japara woonachtige meisjes, r. a. Roekmini, is dezer dagen verloofd met m. Santoso, den wedono van Majong, (vroeger assistent-wedono van Bodjong te Semarang).

In de Inlandsche wereld verwekt 't veel opzien, dat zij, de hoog adellijke regentsdochter, den niet adellijken wedono aannam, terwijl ze verscheidene, oneindig veel schitterender partijen afwees.

De verklaring daarvan is, dat zij niets om adel en titels geeft, maar in den wedono iemand gevonden heeft, die met haar streven sympathiseert en bovendien iemand is met een hoogstaand karakter.

Waar de controleur Muhlenfeld en diens echtgenoot zeer intiem met de raden ajoe-weduwe en haar dochters omgaan, heeft deze, — iets wat voorzeker zelden een Europeaan gebeurd is — hem verzocht als officieele overbrenger van haar antwoord aan den wedono op het huwelijksaanzoek van haar dochter te willen fungeeren.

Z. Ed. heeft dat verzoek heel graag ingewilligd en is neheel in den vorm, in zwarte jas, naar Majong getogen, om den wedono het gewichtige nieuws over te brengen.

Het huwelijk zal waarschijnlijk in September a.s. plaats hebben.

Van dat paar en meer speciaal van Roekmini kan veel worden verwacht voor Java, tot heil van haar landgenooten, in vooruitstrevenden zin als behoorende tot diegenen onder hen, die vooruitgang tot elken prijs beoogen, waar noodig zich losmakend van de oude tradities, adats, voor zoover die een belemmering voor de toepassing van verlichte denkbeelden zijn.

* * *

Het Bataviaasch Nieuwsblad van 1 Juli meldt omtrent de eerste Hollandsch-Chineesche School te Batavia:

Het resultaat van veel geschrijf en veel gepraat hebben wij vanmorgen in de Financiestraat kunnen zien: daar is, onder zeer veel belangstelling van chineesche zijde, de eerste hollandsch-chineesche school door den resident, in tegenwoordigheid van eenige autoriteiten, geopend.

Het groote, ruime huis van Thouw Oen Hong is door het gouvernement gehuurd met het recht tot aankoop, en in dit huis zijn thans reeds zes klassen ingericht, waar den schuinoogigen kleuters de nederlandsche taal — in hoofdzaak — zal worden ingeprent.

Er zijn in het geheel 211 kinderen ingeschreven, waaronder 27 meisjes; er waren echter een

190 opgekomen, waarbij alle meisjes. En de kinders zaten er in de bankjes netjes aangekleed, rustig, ordelijk, — zooals het op een europeesche school ongetwijfeld niet toe zou gaan.

Na de openingsspeech werd den resident namens de vereeniging Tjong Hua Hwee Kwan een schrijven aangeboden, dat officieel zal worden beantwoord.

* * *

Onderwijzeressen bij het Inlandsch Onderwijs.

Zooals men weet, is er nog altijd gebrek aan europeesch personeel voor de georganiseerde inlandsche scholen 1ste klasse. Naar aan ons werd meegedeeld, zijn nu ook enkele dames aangezocht zich voor die scholen beschikbaar te stellen. Aangezien er niet de minste pressie wordt uitgeoefend, en de dames zelf moeten weten, of zij zich voor dat werk geschikt achten, valt er niet veel van te zeggen. Het Onderwijs meent evenwel dat de tijd er nog lang niet rijp voor is om inlandsche knapen van 14 en 15 jaar van allerlei plumage te doen onderwijzen door europeesche jonge dames. Ook voor de verhouding van de europeesche leerkracht tot het inlandsch onderwijzend personeel valt de voorgestelde maatregel niet toe te juichen.

* * *

De Japansche Dominee.

Het blijkt, zoo schrijft de Locomotief, dat de hier vertoevende Japanner geen spion is, zooals sommigen vreesden, doch inderdaad een dominee, als wij ten minste een boeddhistischen priester aldus mogen betitelen. Het naamkaartje van dezen priester luidt aldus: Kurimoto priester, Otani sect Hongwangi. De heer Kurimoto, die slechts Japansch en twee woorden van het Hokian-dialect kent, wil hier een tempel oprichten voor zijn ongeveer dertig landgenooten, waaronder zekere japansche dames meetellen, en voor Chineezers, die plezier hebben de godsdienst-oefeningen bij te wonen. De heer Kurimoto zal een huis huren, dat als tempel zal worden ingericht en wil zelfs aan Europeanen toestaan, kennis te komen maken met de verheven leerstellingen van den Verlichte. Jammer maar, dat zoo weinigen hem zullen kunnen volgen; immers, veel menschen, die Japansch en Hokian verstaan, hebben wij hier te Semarang niet. Intusschen kan de heer Kurimoto nog niet beginnen met zijn godsdienst-oefeningen; immers het Regeeringsreglement zegt dat Christenleeraars, priesters en zendelingen voorzien moeten zijn van eene door of namens den gouverneur-generaal te verleenen bijzondere toelating om hun dienstwerk in Indië te mogen verrichten, terwijl niet gesproken wordt van priesters en zendelingen van andere godsdiensten. Nu zal moeten uitgemaakt worden of hierbij speciaal gedacht werd aan belijders van den christelijken godsdienst, of dat priesters en zendelingen van alle godsdiensten hieronder begrepen zijn. Is dat laatste niet het geval, dan kan „dominee” Kurimoto aan den gang gaan, anders moet hij eerst een vergunning van den gouverneur-generaal hebben, en dan kan hij misschien lang wachten.

WEST-INDIË.

Suriname.

Rubber-cultuur.

„Wie belangstelt in het gewas, dat het kostbaar rubberproduct oplevert, moet thans een kijkje nemen in den Cultuurtuin.

In uitgestrekte kolonnes ziet men er de trillende bladeren van niet minder dan 24000 Hevea-plantjes, bestemd voor de gouvernementen rubbercultuur op pl. Sloopwijk. Ruim 17000 van deze plantjes werden verkregen van zaden en stumps van Ceylon. De Hevea-boomen in den Cultuurtuin droegen ook het hunne bij. In het seizoen 1907/8 leverden zij 3561 zaden en 3357 planten, wat — een plantje gerekend op 25 cent — een waarde uitmaakt van ruim acht honderd gulden.

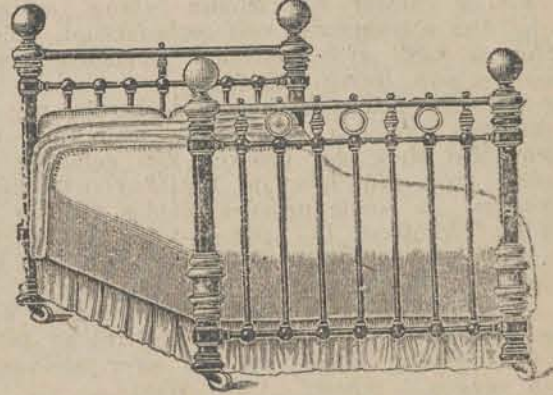
De rubberboomen in den Cultuurtuin blijken er zeer goed te aarden. Zelfs was de groei van de Hevea brasiliensis zoo krachtig, dat uitdunning noodig was. Een aantal boomen van 4½ jaar werd in 1906 weggekapt, doch ging niet verloren. Zij werden op stomp gekapt, ongeveer een meter boven den grond, en daarna met een kluit uitgegraven en vervoerd. De proef gelukte uitstekend. De boomen zijn goed aangeslagen.

De Hevea brasiliensis blijkt meer en meer de aangewezen rubberboom voor Suriname. Dr. Van Hall had dit in zijn voordracht eenige jaren geleden zeer juist ingezien. Bestond er toen nog bij velen twijfel of de Castilloa elastica niet meer geëigend was voor deze kolonie, de ondervinding der laatste jaren

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG.

LEDIKANTEN, SPRING-, KAPOK- EN PAARDENHARENMATRASSEN, ETC. ETC.

IN GROOTE KEUZE, BILLIJKE PRIJZEN EN SOLIDE QUALITEIT.

MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

Dagelijksche Motorbootdienst

VAN

Den Haag-Delft en Leiden

NAAR

Utrecht vice versa.

Alle goederen worden desverkiezende aan huis afgehaald.

WED. W.H. en G. Tetenburg

Kantoren te	UTRECHT, Vleutenscheweg 11, Tel. 1100
	DEN HAAG, Bierkafe 4, „ 982
	DELFT, Koornmarkt 61, „ 132
	LEIDEN, Utrechtsche Veer 25, „ 222

Verhuizingen en Meubeltransporten naar alle plaatsen per Schip en Tapissière.

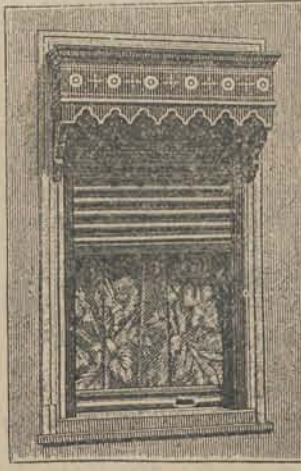
FRANS MIGA

MEC. DENTIST.

VAN KINSBERGENSTRAAT 78. — DEN HAAG.

Dagelijks te consulteren van 9-4 voor plaatsing van KUNSTTANDEN en GEBITTEN.

Speciale bewerking voor de Tropen.

Heineken's(oudste) Glazenwasscherij Stoom Jalouzieën- & Rolluikenfabriek

KETTINGSTR. 6, DEN HAAG.

v.h. Drie Hoekjes 3.

Telefoonnummer 2478.

AMSTERDAM, van der Helstraat 1.

UTRECHT, Potterstraat 20.

GILVERSUM, - ARNHEM, - NIJMEGEN.

= RINCK =

Groote voorraad

Taschjes, Portemonnaies, Portefeilles

enz. enz.

Alle LEDERWAREN en ETUIWERK, alles wordt bij mij vervaardigd, alsook gerepareerd.

Fabriek en Magazijn MOLENSTRAAT 54 b. d. Prinssestraat.

heeft geleerd, dat de Braziliaansche Hevea beslist de voorkeur verdient.

In den Cultuurtuin kan men beide soorten bewonderen. Ook de *Castilloa* heeft reeds zaden voortgebracht. Deze zijn niet verkocht, doch besteed voor een te nemen proef op Kroonenburg met *Castilloa* als schaduwboom voor koffie.

Nog verschillende andere rubbersoorten, die echter voor de cultuur van minder belang schijnen, zijn in den Cultuurtuin vertegenwoordigd. Merkwaardig is, dat zich daaronder bevinden eenig exemplaren van *Hevea guianensis*.

Nu wij dien naam noemen, veroorloven wij ons een uitstapje van den Cultuurtuin naar onze oerwouden. Men weet, dat proeven zijn genomen met aftapping van den hier in 't wild voorkomenden rubberboom. De eerste proeven leidden tot een teleurstellend resultaat. De opbrengst aan rubber was bedroevend gering. Zijn wij wel ingelicht, dan hebben latere proefnemingen tot heel wat betere resultaten geleid, terwijl men reeds van vroeger weet, dat de kwaliteit van onze inlandsche rubber uitstekend is. Spoedig hopen wij iets meer hiervan te kunnen zeggen." schreef „Onze West”.

De Bacovencultuur.

Den 27 Juni jl. zijn per ss. „Saramacca” verscheept 4437 bossen bacoven.

Sedert den aanvang van den uitvoer zijn de wettelijke verschepingen geweest: 2894; 1741, 2511, 2773, 2945, 3935, 3305, 2881, 3445, 3638, 4173, 3837, 4244 en 4437 bossen.

De volgende circulaire werd de dato 29 Juni door den inspecteur van den landbouw aan bacoven-ondernemingen verzonden:

Den planters wordt hierbij dringend aanbevolen nauwkeurig te blijven toezien, of de jonge bossen ook bijbeschadiging vertoonen. Niet zelden toch wordt weinig aandacht geschonken aan de jonge, pas gebroken bossen, zoodat men eerst later, wanneer verscheidene bossen reeds zijn aangetast, tot het inzicht komt, dat de bijen aan het werk zijn geweest. Het is daarom noodig om geregeld te blijven nagaan, of er onder de jonge, pas gebroken bossen ook zijn, die door bijen zijn aangetast.

In een circulaire van den 1en Juli deelde de inspecteur van den landbouw aan de bacoven-ondernemingen mede, dat hem door den Manager van de United Fruit Company was medegedeeld, dat veel last werd ondervonden van de handelwijze van de bootslieden om te trachten langs zij van het schip te komen vóórdat het oogenblik hiervoor is aangebroken.

Ondanks het desbetreffende schrijven waren sommige planters weder zeer nalatig geweest in het bedekken van hun bacoven. De bacoven moeten geheel afdoende bedekt worden van af het oogenblik, dat zij worden afgesneden tot het oogenblik van inlading, en wel bij voorkeur met droge bladeren; indien deze ontbreken zullen zij met versche bladeren bedekt worden, maar deze moeten dan minstens

FEUILLETON.

Op den Moenggalpas. *)

(Vervolg en Slot).

Alleen liep ik verder en genoot zeldzaam van de uitzichtsp. Veel meer dan te paard of in een *tandoe* geniet men als men te voet gaat. Dit is en blijft de eenige wijze om een land goed te zien.

Ik wilde, dat ik een tuinier uit het Gooi bij mij had gehad. Wat zou hij opgekeken hebben. Men oordeele:

Een smal pad, bijzonder steil. Langs eindeloze trapptreden gaat men omlaag. Aan weerszijden — zoo dichtbij, dat men er in kan kijken zonder een pas te verzetten, een ravijn, dat is een bergkloof van een zes à zeventienhonderd voet diepte. Soms ziet men in Europeesche bergstreken zulk een zeer nauw dal aan de Zuidzijde een weinig in cultuur gebracht.

Doch hier, waar de zon loodrecht haar witte hitte nederploft, zijn beide zijden van de enge ravijnen tot groentetuinen gemaakt. Hier, zes à zeven duizend voet hoog, zijn de groenten malsch; ze worden niet draderig en droog als daar beneden in de hitte.

Nu zijn die ravijnen steiler dan kathedraaldaken en op zeer smalle terrasjes boven elkan- der worden graan, aardappelen en groenten geplant en gezaaid. Zoo zag ik vele ravijnwanden die ma'svelden waren, alsof die met spijkers tegen den berg waren opgehangen. Ik zag ook aardappel- en koolvelden dus hangen, maar het grappigst — ik weet niet waarom — scheen

*) Uit een *Van Dag tot Dag* van het *Alg. H.bl.*

in drie lagen gelegd worden; één laag groene bladeren is geheel onvoldoende.

Ten slotte werden er door sommige plantages in den laatsten tijd betrekkelijk vele bossen afgeleverd, die beschadigd waren — gescheurd of gekneusd — door onvoorzichtige behandeling, hetzij in de pont, hetzij in het veld.

Aangedrongen werd op nauwkeurig toezicht, op voorzichtige behandeling in 't veld en in de boot.

* * *

Zondagsrust.

Over het geheel is de Zondagrust vrij goed opgenomen door de bevolking en zonder groote moeilijkheden reeds den eersten Zondag toegepast. Wel echter blijkt nu reeds, dat zich bij de toepassing verschillende vraagpunten zullen voordoen.

Geheel in strijd met geest en letter der verordening was echter — naar „Onze West” ook meende — dat op Zondag wel brieven zijn besteld. Op bladzijde 7 toch der *Memorie van Toelichting* leest men woordelijk het volgende (in antwoord op een opmerking der Koloniale Staten):

„Het denkbeeld van enkele leden om de postrijen altijd des Zondags gesloten te houden is terecht door anderen verworpen. Alleen het rondbrengen der poststukken op Zondag is niet noodzakelijk; er behoort echter gelegenheid te worden gegeven om, bij aankomst van een mail, de stukken ten postkantore af te halen.”

* * *

Kerkinwijding.

Den 30 Juni is de eerste groote kerk voor bekeerde Britsch-Indiërs in de kolonie ingewijd. Zij is door de Evang. Broeder-Gemeente uit het bekende Mortonfonds gebouwd aan de Gravenstraat te Paramaribo.

Behalve door Britsch-Indiërs — van wie er thans 112 te Paramaribo door de Broeder-Gemeente zijn bekeerd — werd de inwijding bijgewoond door tal van genoodigden, onder wie de agent-generaal voor de Immigratie, de Britsche consul, de vele zendingen en leden der genoemde gemeente.

* * *

De benoeming Wijers.

De benoeming van den heer A. G. Wijers tot koloniaal ontvanger en betaalmeeester te Paramaribo, met de waarneming van welke functie de heer M. F. N. van Trigt was belast, heeft in de kolonie nog al ontstemming verwekt. De „*Suriname*” schreef onder meer:

„De benoeming van den heer Wijers was voorspeld. Toch hoopten wij, hoopte men hier algemeen, dat zij niet zou plaats vinden, dat het bestuur niet tot een dergelijke monsterachtigheid zou overgaan. Want een monsterachtigheid blijft de passeering van den heer Van Trigt.

In zijn langen diensttijd — meer dan 20 jaren — op dat departement, heeft de heer Van Trigt zich steeds een onberispelijk en hoogst bekwaam ambtenaar betoond en op zijn waarneming van de functies van K. O. B. is niets af te dingen geweest.

mij een bergwand van doperwtjes, zeshonderd voet hoog.

Het denkbeeld, dat ik die zou moeten plukken, maakte mij duizelig.

Hoe ze die ravijnwanden in cultuur brengen zonder vleugels achter de schouders, begrijp ik niet, ook nadat ik het gezien heb.

Een jong, zwartbruin meisje gleed over den rand den afgrond in, en zweefde van terras naar terras omlaag.

„Sa mère, la vieille aigle au profil amaigri”, volgde haar, en 't was alsof een bruine roofvogel in de diepte verdween.

Ik bleef zitten en zag na een poos de moeder met het formidabel uiterlijk weder over den rand verschijnen. Ze had den *slendang* vol doperwtjes, die het kind had geplukt; ze wierp die op den grond en het zwarte gelaat verdween weer.

* * *

Maar nu kwam er eensklaps opzetten een van die merkwaardige zondvloedstormen, waarvoor het Tenggergebergte bekend is. Wij zijn hier boven Java op zijn smalst. Javazee en Indische Oceaan zenden hunne wolken naar de vulkanen op... en dan komt er soms een scheur in die drijvende regenbakken.

Regen, zelfs slagregen is een veel te siepelend woord om deze watervallen te kenschetsen. Ik hoorde het zwaar en rhythmisch gedreun van den storm aankomen en daar gudste en stroomde en sprong in golven het water eensklaps van den hemel en van den bergweg, die met zijn trappen een cascade was, in den afgrond.

„Die twee spoelen weg”, dacht ik, en zoo goed als het ging, keek ik omlaag.

De kleine plukte door... de moeder stak het grijnzend gelaat juist weer uit den afgrond over

Daarbij hoe bekwaam de heer Wijers ook geacht moge worden, ongetwijfeld was de heer Van Trigt beter op zijn plaats als K. O. B. dan hij (door opleiding en ervaring).

En waarom deze passeering, waardoor een onberispelijk en bekwaam ambtenaar gestooten wordt uit een betrekking van f6000 terug naar een van f2000?

Protectie van den nieuwbeneemde, ofschoon geen vreemd element in deze, kan niet alleen aangemen worden ter verklaring van de monsterachtige handeling.

Maar wat dan?

* * *

Curaçao.

Curaçao-Venezuela.

Aan een particulier schrijven uit Curaçao gedateerd 18 Juni jl., ontleende „*Onze West*” het volgende:

De verhouding met Venezuela heeft grooten invloed op deze eilanden. Curaçao, Bonaire en Aruba bestaan van Venezuela. Nu is een schoener komende van Guanta (Venezuela) in Mei op Curaçao in quarantaine gesteld. Guanta is wel niet besmet, maar de gezondheidstoestand was aan boord zoo slecht, dat de stadsgeneesheer het schip eenige dagen observatie-quarantaine gaf. President Castro was daarover zoo verbitterd, dat hij de verscheping van goederen voor en van Venezuela op Curaçao verbood. Hij ging zelfs verder. De Curaçonaars, die wegens de pest uit La Guayra gevlucht waren, heeft hij bij hunne terugkomst het land ontzegd. Daar de bron van bestaan voor Curaçao is overscheping als transithaven, en daar vele inwoners van deze eilanden hun bestaan in Venezuela vinden, is dit een zware slag voor de kolonie Curaçao. De toestand is dus zoo gespannen, dat we elk oogenblik verwachten moeten, dat de diplomatieke betrekkingen worden afgebroken. Castro heeft bevel gegeven geen schepen tusschen Venezuela en deze eilanden uit te klaren. De schoeners, die alle op Venezuela varen, liggen gemeerd in de haven van Curaçao. De Amerikaansche stoomers, die goederen voor Venezuela brengen, zullen weldra Curaçao niet meer nandoen, omdat overscheping verboden is. De oplossing van dit vraagstuk is oorlog. Ook heeft Castro Trinidad met een verbod van overscheping willen treffen. Engeland heeft hem toen beantwoord met vrijen uitvoer van wapenen etc. uit Trinidad naar Venezuela. Zooals de *Amigoe di Curaçao* terecht zegt „de hartader van Curaçao is afgesneden”. Komt er geen wijziging in dezen toestand, dan gaan de eilanden te gronde.

* * *

Curaçao wereldhaven.

Naar aanleiding van de voordracht van den ingenieur Loman over de toekomst van Curaçao, schrijft de *Amigoe di Curaçao* o. m.:

Een woord van dank, van oprecht gevoelden dank mogen wij wel richten tot den heer Loman.

Of Curaçao voordeel zal behalen bij de opening van het Panama-kanaal is voor ons wel een veel-

den rand, en hield met de kleine, bruine, gerimpelde hand diën hoop doperwtjes bijeen, om ze te beletten weggespoeld te worden.

Maar hoe haar kleine kind niet weggespoeld is, begrijp ik in ernst volstrekt niet.

Toen ik dit hier opmerkte, hoorde ik dat dit enkel verklaard wordt door de wonderwerkende voeten der inlanders. Ze hebben feitelijk vier handen. Hun voeten zijn handen, hun groote teen is een duim.

Mijn koelies droegen mij in den *tandoe* langs gladde, schuins hellende slijkpaadjes, meer glibberig dan de paden der koffietuinen. Ze gleden niet uit... ze hielden tegen de hellingen zich vast met hun voeten.

Onze schoenen zijn verminkingswerktuigen! Onze voeten zijn van hun kracht en glorie beroofd! Onze kracht is gehalveerd! Wie zijn lichaam schendt is onbeschaafd! Wij zijn de onbeschaafden.

* * *

Als ik denk aan die moeder en dochter tegen den bergwand zich vasthoudend als vliegen tegen een ruit!

Alfred de Vigny heeft gezegd: „Aime ce que jamais tu ne verras deux fois.”

Ben ik den dichter gehoorzaam, dan moet ik dus dit merkwaardig paar medemenschen liefhebben.

Een zware taak! Ge moest eens weten hoe schrikwekkend lelijk die bruine tronies van het bergvolk zijn.

* * *

Toen ik te huis kwam, had ik vier en een half uur gelopen en mijn voeten deden mij pijn. Die vermaledijde schoenen!

besproken vraagstuk, maar nog bij lange na niet uitgemakt. Dankbaar zijn wij den heer Loman, dat Z.W.E.G. dit oude vraagstuk een weinig op den achtergrond geraakt was, nu het nieuwtje van de doorgraving der landengte van Panama er weer af is, weder naar voren heeft geschoven. Het is gewichtig genoeg om het nog eens flink in de oogen te zien en wint hoe langer hoe meer aan belangrijkheid, nu de werken aan het Panama-kanaal zoo goed vorderen.

Wat de heer Loman ons mededeelde over de haven van Colon en Panama geeft weder een nieuwen kijk in de toekomst. Jammer, dat St. Thomas niet als mededinger werd toegelaten. Daar zijn wij hier juist het bangste voor. Het ligt nog beter in de vaart dan Curaçao.

Van Vreemde Koloniën.

Engelsch-Indië.

„En het is verder onze wil, dat, voor zoover mogelijk, onze onderdanen, onverschillig van welke ras of geloof, ten volle en onpartijdig worden toegelaten tot de betrekkingen in onzen dienst, ten opzichte waarvan zij geacht kunnen worden door opvoeding, bekwaamheid en onkreukbaarheid de noodige eigenschappen te bezitten, om de daaraan verbonden plichten naar behooren te kunnen vervullen.”

Aldus luidde de belofte, door koningin Victoria gedaan, toen de Engelsche Oost-Indische Compagnie ophield te bestaan en de kroon het bestuur over Engelsch-Indië aanvaardde.

Het is naar aanleiding van die belofte, dat de Indiërs steeds aandrongen op meerdere vertegenwoordiging van het inlandsch element in de verschillende takken van dienst. De Indische agitator beweert, dat niet alleen al de beste postjes voor Engelschen zijn weggelegd, maar dat er ook voortdurend nieuwe betrekkingen worden in het leven geroepen voor Engelschen, terwijl de Indiërs alleen tot die betrekkingen worden toegelaten, welke zoo slecht betaald worden, dat de Engelschen er voor bedanken.

Tegenover deze voorstelling stelde lord Curzon in zijn redevoering bij gelegenheid van de behandeling der begroting van Engelsch-Indië voor het dienstjaar 1904/5 het volgende:

„Meer dan de helft der betrekkingen in Indië werden en worden betaald met minder dan 200 roepjen 's maands. Het Europeesch element in deze betrekkingen is altijd gering geweest en is nu beneden de 10 percent. Voor de betrekkingen met 200 tot 300 roepjen 's maands betaald is het aandeel der inlanders van 51 tot 60 percent gestegen in het tijdvak 1867—1903; voor de betrekkingen van 300 tot 400 roepjen van 23 tot 43; voor die van 400 tot 500 roepjen van 21 tot 40; voor die van 500 tot 600 roepjen van 9 tot 25; van 600 tot 700 r.p. van 15 tot 27 en van 700 tot 800 roepjen van 5 tot 13 percent. In geen enkele betalingsklasse is dus de verhouding van het aantal Europeanen toegenomen, terwijl de toename van het inlandsch element in die betrekkingen aanhoudend was en opvallend, en daarbij grooter was in de hoogere dan in de lagere betalingsklassen. De 800 roepjen-lijn kan gezegd worden de grens aan te geven van de provinciale diensten. Op een traktement van 800 tot 1000 roepjen 's maands waren in 1877 vier inlanders in gouvernementdienst, nu zijn er 98. Betrekkingen, welke met 1000 roepjen 's maands en meer worden bezoldigd, moeten tot de hoogere betrekkingen worden gerekend. Van deze nu werden op een totaal van 648 in 1867 twaalf door inlanders, allen Hindoes, bekleed. In 1903 werden op 1370 van zulke betrekkingen 71 door Hindoes en 21 door Mohamedanen vervuld, zoodat het percentage voor het inlandsch element van 2 tot 7 steeg. Welke klasse men dus op het oog heeft, de uitkomsten zijn dezelfde. Er is een aanhoudende toename wat 't aantal inlanders in openbare betrekkingen betreft, en een voortdurende afname van het aantal Europeanen, waaruit blijkt, dat het Engelsche bestuur getrouwelijk zijn beloften nakomt. Ook blijkt hoe hol de phrase is, volgens welke wij de kinderen van het land zouden uitsluiten.”

Over de cijfers van lord Curzon, zoo schrijft men aan de „Times”, valt niet te twisten. De verhouding van het aantal inlandsche ambtenaren op het geheel neemt steeds toe, en toch wordt steeds luider de klacht gehoord, dat Indiërs niet op gelijken voet met de Engelschen tot openbare betrekkingen worden toegelaten. Hoe komt dat?

Volgens dezen schrijver moet de oorzaak dier klachten worden gezocht in de maatschappelijke afscheiding tusschen beide rassen, zoodat bv. nu nog Indiërs niet toegelaten worden tot betrekkingen, waarvoor zij anders uit hoofde van hunne capaciteiten en verdiensten zouden zijn geroepen enkel en uitsluitend omdat verdere promotie hen meer in contact met Engelschen zou brengen en daaruit moeilijkheden zouden kunnen voortvloeien.

Typisch is wat deze schrijver opmerkt omtrent het Engelsch bestuur in de inlandsche zelfstandige rijken:

„De bemoeienis van het Engelsch bestuur met de

inlandsche staten neemt hand over hand toe en dat geheel op modernen grondslag. De oude bestuursvorm, waarbij de vorst zijn land brandschaitte en verdrukte om zijn eigen genoegens na te kunnen jagen en zijn gunstelingen te bevoordeelen, wordt niet meer geduld. Men treft nu overal een ambtelijke hiërarchie aan, met ministers en een staatsraad op den top van de ladder, met begrotingen, financieel toezicht, en een civiele lijst. Voor dit alles zijn behalve de Engelsche resident, Engelsche ambtenaren in verschillende diensten noodig, die maar al te dikwijls weinig eerbied aan den dag leggen voor het hoofd van den staat, dat feitelijk hun meester moet worden geacht, en voor hunne gevoelens worden ze betaald met den wrok en den afkeer der ambtenaren en bestuurders van die staten. Het modern bestuur der inlandsche staten is ongetwijfeld beter en minder drukkend dan 't oude régime; maar het valt zeker niet in den smaak der vorsten en hunne getrouwen en niet zelden wekt het den wrok van het volk op. Het is volstrekt niet altijd het geval, dat het geluk van een volk gelijken tred houdt met zijn materiëlen voorspoed; en de ontwikkeling van de hulpbronnen van een staat, door den aanleg van spoorweglijnen, 't ontginnen van mijnen en het oprichten van fabrieken moge al iets bijdragen tot het algemeene welzijn van het volk, al die nieuwigheden vallen niet in den smaak der bestuurders en maken den toevloed van Engelsche deskundigen noodig, die aan 't hoofd van den staat slechts nominaal ondergeschikt zijn. Het is bekend, dat de opkomst der georganiseerde misdaad in een inlandschen staat samenviel met de instelling van een geregelde politie-macht onder een beproefden Engelschen chef. Voordat de politie er was en voordat dus van elk misdrijf aangifte moest worden gedaan en straffen slechts op behoorlijk getuigenbewijs werden opgelegd, had het volk zoo 'n eigen manier om zich de misdadigers van het lijf te houden, en in een laatste beroep straffen de magistraten de lieden, die de algemeene opinie als de schuldigen aanwees. Een van de meest gehoorde klachten is, dat het bestuur in de inlandsche staten verengelscht wordt en die klacht is juist. Het is zonder eenigen twijfel waar, dat de Engelsche bestuurswijze beter is, zoo uit een oogpunt van eerlijkheid als wat de financiële uitkomsten betreft, dan het slechte oude régime; maar het is zeker wel de vraag, of het beste Engelsche bestuur even goed is als dat van een werkelijk goeden radja, die zijn staat en zijn volk, de slechten zoowel als de goeden, bij name kent en al dadelijk een oordeel kan vellen over waarheid of leugen in eenige belangrijke, aan zijn berechting onderworpen zaak, en die wel weet, dat in het Oosten niet allen gelijk zijn, en dat verschillende menschen daar naar verschillende maatstaf en verschillende wetten moeten worden geoordeeld.”

Wat nu de verschillende betrekkingen voor Indiërs in de gouvernementen-landen wederom aangaat, is volgens dezen schrijver de toestand in het leger nog het ergst van alles; voor den Indiër van geboorte is in het leger geen plaats. De inlandsche veteraan met 40 jaren dienst, wiens borst met medailles bedekt is, en die talloze veldtochten heeft medegemaakt en den hoogsten rang bereikt heeft, die voor hem is weggelegd, is in alle opzichten ondergeschikt aan den jongsten Engelschen luitenant. Het Indische leger biedt een carrière voor den armen boerenjongen, die als soldaat in dienst treedt en dan in zijn dorp terugkeert met eer overladen en dan in zijn dorp terugkeert met eer overladen en een voor zijn doen rijk man. De beste inlandsche officieren zijn zij, die van den laagsten graad zijn opgeklimmen, want zij hebben het voor hun doen ver gebracht en zijn tevreden. De inlanders van geboorte, die dadelijk als inlandsch officier intreden, zijn nimmer zooveel waard en kunnen nimmer op aanzienlijke promotie hopen. De eigenlijke officiersrang, die waarvoor een koninklijke aanstelling wordt vereischt, heeft nimmer voor de Indiërs openstaan. Voornamelijk komt dat daarvan, dat geen enkel regiment een Indiër in zijne mess welkom zou heeten, de tegenwoordigheid van een Indiër daar hoogelijk zou worden afgekeurd. Men behoeft hier toe slechts de geschiedenis na te gaan van het Imperial Cadet Corps. De jonge cadetten werden onder het onmiddellijk toezicht van den onderkoning opgeleid en ten slotte werd hun een koninklijke aanstelling tot officier uitgereikt. Tot dusverre is niet één bij een regiment geplaatst; hun zijn stafdiensten opgedragen, zij zijn als adjudanten aan generaals toegevoegd, maar niet één is opgenomen in den eigenlijken dienst. Het moet dus geen verbazing wekken, dat de Indische agitators op het Imperial Cadet Corps wijzen als een voorbeeld van de zoogenaamde gelijkheid van Indiërs en Engelschen bij gelijke bekwaamheden.

De slotsom, waartoe deze schrijver komt, is, dat men aan Indiërs de voorkeur moet geven voor betrekkingen, welke zij in staat zijn te bekleeden en voor Engelschen alleen die betrekkingen te reserveeren, welke oogenblikkelijk niet aan Indiërs kunnen worden opgedragen.

Koloniale volksverlichting.

„Het is een verblijvend teeken,” schreef de geheimraad Dr. Zacher in de „Köln. Zeitung”, „dat in den laatsten tijd steeds meer het streven op den voorgrond treedt om de groote massa van het volk

bekend te maken met den grond en het doel van onze koloniale politiek, en zulks wel uit hoofde van het besef, dat slechts goede uitkomsten kunnen worden verwacht, wanneer die politiek door de meerderheid der natie wordt gedragen. En hoeveel is hier nog in te halen, niet in de laatste plaats onder de arbeidende klassen, die bijna drie vijfden van het volk uitmaken. De meeste menschen weten toch niet eens, waar onze koloniën liggen en wat er uit te trekken is; nog veel minder, waarom en in hoeverre wij wat het betrekken van grondstoffen voor onze industrie en den afzet van onze nijverheidsproducten betreft die koloniën noodig hebben, hoe anders — niettegenstaande alle bevordering der binnenlandsche kolonisatie — voor de jaarlijks met een millioen toenemende bevolking arbeid en verdienste zouden te vinden zijn, en waarom het voor onze nationale zelfstandigheid bepaald noodzakelijk is, niet alleen koloniale politiek te beoefenen, maar onze koloniën zoo spoedig mogelijk te ontsluiten.”

Hoe zal men nu het beste werken?

Van het gedrukte woord verwacht de heer Zacher niet veel.

Na de ontbinding van den Rijksdag op 13 December 1906 zijn door de verschillende koloniaalpolitieke comités millioenen in populaireren stijl geschreven vlugschriften onder het volk verspreid.

„Wie echter,” schrijft de heer Z., „aandachtig leest wat in de arbeiderspers en in volksvergaderingen omgaat, zal daarin nauwelijks eenig spoor aantreffen van uitwerking dier vlugschriften. Integendeel stuit men daar, met enkele uitzonderingen, op dezelfde onwetendheid, zoo niet vijandschap ten aanzien van de koloniale politiek als te voren, en een zuiver literarische propaganda zou daarin bezwaarlijk verandering brengen, zoolang onze arbeiders er bij blijven om alleen hun partij- en vakblad te lezen, en deze pers grootendeels, op economisch gebied ook wat de koloniën betreft, voorbedachtelijk alles uit hare kolommen weet te weren, wat haren lezers onpartijdige en zakelijke verlichting en beleering zou kunnen bieden.”

Veel beter werkt het gesproken woord en zoo zou de heer Z. dan inzonderheid de propaganda willen zien op touw zetten door het houden van voordrachten in kleinen kring ten platte lande, in massa-vergaderingen in de groote centra, bij welke laatste dan lichtbeelden veel zouden kunnen bijdragen om het recht begrip van het besprokene te verduidelijken en de bijeenkomsten aantrekkelijker te maken.

Hier ware volgens den schrijver voor de „Deutsche Kolonial Gesellschaft” in Duitschland een nuttig arbeidsveld te vinden.

Een hooger en graad van volksverlichting ware te bereiken door een koloniale dagblad-correspondentie, welke tot opdracht zou hebben, naar 't voorbeeld van andere koloniale mogendheden der Duitse dagbladpers meer stof te bieden betreffende de koloniën. Zulk een correspondentie zou, om haar doel te bereiken, met ruimen blik moeten worden geleid, en niet in hoofdzaak aan deskundigen in het moederland en aan zoogenaamde „oude Afrikaners” moeten worden toevertrouwd, maar, naast de benutting der nu bijna in alle Duitse koloniën reeds verschijnende bladen, zou men ook de practici daar in de verschillende beroepen en bedrijven als bronnen moeten aantrekken, om eenzijdige voorstellingen te voorkomen.

Verder vestigt de heer Z. de aandacht op 't nut eener kennismaking ter plaatse zelve. En verblijvend noemt hij het feit, dat terwijl in 1896, toen de Oost-Afrika-lijn haar nieuwen salonstoomer „Herzog” ter beschikking stelde voor een vaart om Afrika, deze gezelschapsreis wegens gebrek aan deelneming niet kon doorgaan, in den herfst van het vorige jaar voor een gezelschapsreis naar de Oost-Afrikaansche koloniën tweemaal meer menschen hadden ingeschreven, dan er plaats was, ofschoon de reis 117 dagen duurde en 4600 marken per persoon kostte. Nu is het aantal hunner, die zooveel geld en zooveel tijd beschikbaar hebben voor zoo'n reis, zeer beperkt. Maar de heer Z. voert dan aan, hoe men nu reeds in vijftig dagen heen en terug naar Togo, Dahomey en Nigeria kan gaan voor een bedrag van 2000 marken. Ook voor zulke lieden, die dan toch nog kapitalisten zijn, acht de heer Z. blijkbaar een kijkje ter plaatse zelve niet ongewenscht.

* * *

Ook een belastingrelletje.

„Onzen nieuwen ambtenaar, belast met de inning van belasting voor huizen op mijngronden gebouwd, waarvoor te voren geen belasting werd betaald, wordt de vervulling van zijn plicht dikwerf hoogst onaangenaam gemaakt,” schreef men uit Kocala Kampar in de gefedereerde Maleische Staten.

Sommige van die huizen zijn ver van de stad en de ongelukkige ambtenaar ziet zich in nagenoeg elk geval bemoeilijkt. De bewoners hebben er alles behalve mee op om te betalen, wat men te voren nimmer van hen had verlangd; alle pogingen om de menschen te overtuigen blijken ijdel. De ambtenaar houdt dan aan, waarop de bewoners ten slotte agressief worden en hem met geweld trachten weg te krijgen.

Den 23en Juni ll. had een interessant gevecht bij den politiepost te Kampar plaats. De ambtenaar,

beleedigd en aangevallen, had de kans schoon gezien een man in hechtenis te nemen, die de hoofd-aanlegger was geweest. Terwijl den gearresteerde werd gevraagd, waarom hij dan toch niet betalen wilde, verschenen eensklaps 40 tot 50 Chineesche vrouwen ten tooneele, die zeker iets van de suffragette-meetings te Londen hadden gehoord, en met stokken en steenen gewapend tegen den politiepost optrokken en allen tegelijk begonnen te schreeuwen om haar grieven te luchten.

De politie trachtte de vrouwen te bepraten om heen te gaan. Maar geen kwestie van. Plotseling keerden de dames zich tegen de agenten, die ze nu met stokken en steenen bewerkten, zoodat de heele macht er bij te pas moest komen om den aanval af te weren, hetgeen der politie, nadat aan beide zijden belangrijke schade was toegebracht in den vorm van gescheurde kleeren en opengekrabde gezichten en handen, eindelijk gelukte. In goede orde trokken de aanvalsters echter af, der politie daarbij in welgekozen bewoordingen te kennen gevende hoe ze over de politie dachten.

Het Koloniaal Instituut te Hamburg.

Aan den gemeenteraad van Hamburg is goedkeuring gevraagd van een suppleoir-crediet voor yorengenoemde instelling van 30800 mark, o.a. voor een nieuwen leerstoel in de geschiedenis en de beschaving van het Oosten.

De lessen aan het Koloniaal Instituut zullen den 1en October aanvangen. Hoezeer het studie-program nog niet is vastgesteld houdt men zich aan het ministerie van koloniën reeds bezig met de keuze onder de kandidaten, die zich hebben aangemeld om de lessen te volgen.

Het Koloniaal Instituut te Hamburg is in hoofdzaak bestemd voor ambtenaren voor de koloniën Togo, Kameroen en Zuidwest-Afrika, terwijl de opleiding der ambtenaren, bestemd voor den dienst in Oost-Afrika zal blijven bij de hogere handelsschool en het oostersch seminarie te Berlijn.

In tegenstelling met vroeger, toen de kandidaten verplicht waren goed te vinden naar welke kolonie zij door de regeering zouden worden gezonden, zal het hun nu vrijstaan de kolonie aan te geven, waar zij hunne diensten willen presteeren.

Oost- en West-Indisch litteratuur overzicht.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aararijkskundig
Genootschap 1908. No. 4.

De aflevering is grootendeels gevuld met bijdragen over Indië, waarvan enkele hieronder wat nader beschouwd worden.

Dr. K. Wegener en A. E. Rambaldo schrijven over *De mogelijkheid van een ballontocht dwars door Nieuw-Guinea*. De heer Rambaldo zette in de Januari-afl. ook reeds zijn gevoelen uiteen over de luchtvaart ten dienste van het wetenschappelijk onderzoek in Ned.-Indië (en speciaal Nieuw-Guinea) en geheel onafhankelijk daarvan bracht op eene lezing, gehouden 30 Jan. j.l. te Stettin, Dr. Wegener, een ervaren aëronaut, tevens meteoroloog, hetzelfde denkbeeld ter sprake, nl. het exploreeren van Nieuw-Guinea door middel van den luchtballon. De heer R. acht dit een afdoend argument tegen de bewering, dat zijn plan niet meer dan eene avontuurlijke onderneming zoude zijn. De redactie teekent bij het artikel aan, dat, waar de Duitschers bijna evenveel belang hebben bij de ontsluiting van Nieuw-Guinea als wij, en zich steeds meer oefenen in de praktische luchtvaart, een ballontocht dwars over N.-G. in de eerstkomende jaren zeer goed werkelijkheid kan worden als gezamenlijke Nederlandsch-Duitsche onderneming; bovendien — zegt de Redactie — de mooiste problemen op geografisch gebied aldaar liggen toch ontegenzeggelijk binnen ons terrein.

Dr. H. Hirschi geeft het „Vorläufiger Bericht über einen geologischen Streifzug in Central-Borneo — Oberlauf Moenoeng — (Barito). (Mit Karte und Tafeln). Dit artikel bevat de voorloopige resultaten van een reis in genoemde streek door Dr. Hirschi, in de maanden April en Mei 1907. Het is daarom van belang, omdat dat gedeelte van Borneo nog niet geologisch onderzocht was. De schrijver deelt o.a. mede: „Eine auch petrographisch ausführlichere Darstellung des bereisten Gebietes und einen Vergleich mit den schon bekannten Gegenden der Insel Borneo beabsichtige ich in einer gemeinsamen Arbeit mit meinem Freunde Dr. A. Bux-

torf aus Basel, einem Spezialkenner von Süd- und Ost-Borneo, zu geben.”

De heer H. Ph. Th. Witkamp vervolgt zijne beschouwingen over De drie buiteneilanden den der Banda-groep Roen, Ai, Rosengain; benevens Poe.oe Pisang en Lontor's Noordpunt; en geeft thans een geographisch economische beschrijving (met kaart) van het kleine *Poeloe Ai*, vermaard om zijn rijkdom aan muskaatnoten; tegenwoordig levert het eiland nog 7½% van de wereldproductie aan noot en foeli en ongeveer 15 van de productie der Banda-eilanden.

De heer J. H. W. Van der Miesen, korten tijd geleden hulpprediker, doch thans werkzaam bij het Binnenl. Bestuur als civie. gezaghebber, kreeg de officieele opdracht het geheele eiland Boeroe te bereizen en van alles nota te nemen. De eerste vruchten van zijn reis vinden wij in deze afl. van het T. A. G. met den titel: „Een tocht langs de Noordoostkust van Boeroe (6—29 Januari 1908). Het trof ons bij de lezing van dit opstel dat de inlandsche Christenen op Boeroe, en speciaal te Kajeli, zoo zeer in welvaart schijnen achteruit te zijn gegaan. De schr. zegt daarvan o.m.: „Konden vroeger de meesten harer leden gerekend worden te behooren tot de bezittende klasse, nu leiden zij schier allen een treurig bestaan. Waren de Christenen van voorheen bezitters van vele oliefabrieken — juist olieketels. — thans is er niet een, die zich met het distilleeren van *kajoepoetih*-olie bezig houdt.” Daarentegen meldt de heer v. d. M. van de *heidensche Alifoeren* van kampong Walholo, welke hij bezocht, o.a. dit: „Het dorpschoofd had zoowaar zes nette stoelen... en toen ik later om wat drinkwater verzocht, kwam er een karaf met glazen op de met wit laken overdekte tafel. Zooveel comfort had ik bij deze Alifoeren (niet-Mohammedanen) niet verwacht.” En verder: „Zij hebben dan ook een ruim bestaan, maken tuinen, gaan op de jacht en stoken voor eigen rekening olie. Zij bezitten tezamen 12 distilleerketels, hetgeen zeer veel moet heeten op eene volwassen mannelijke bevolking van 19 zielen.” Bij de registratie van bedoelde kampong door den schr. werd er gesproken over een klein meisje, dat juist ten huwelijk werd gevraagd en bleek het, dat als bruidsprijs (*harta*) voor dat meisje was betaald eene waarde van f725.— Over de oorzaken van deze vreemde toestanden zullen we ons maar niet in gissingen verdiepen.

Ten slotte maken we melding van eene mededeeling van den heer G. P. Rouffaer, over het gereedkomen der Nieuw-Guinea-uitgave van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap, waarin de heer R. o.a. vertelt, dat de door het Gen. uitgezonden expeditie van 1904—'05 in haar resuaten niet gebracht heeft, wat men van haar hoopte, dat is het betreden van het Sneeuwgebergte; door velerlei tegenslagen is haar dit niet mogelijk geweest. Toch zal het boek, waarvan de verschijning binnen zeer korten tijd tegemoet zal kunnen worden gezien, „interessante en nieuwe dingen” bevatten volgens den heer R., die tevens opmerkt, dat bedoelde expeditie dan toch ook deze verdienste heeft, dat zij de ontdekking van Nieuw Guinea's Sneeuwgebergte met nadruk aan de orde stelde. Gaarne maken we melding van de bij dit artikel gevoegde kaart van Ned. Nieuw-Guinea, een overzicht gevend der ontdekkingen tot begin 1908. Een enkele oogopslag op deze kaart doet zien, hoeveel in korten tijd inderdaad aldaar is ontdekt. Gedachtig aan het „eere wien eere toekomt”, heeft de heer R. een der toppen van het Sneeuwgebergte Carstensz.-top gedooft, ter herinnering aan den Opperkoopman Jan Carstensz., die op 16 Febr. 1623 aan boord der Pera het éérste van dit „overhoog geberchte, dat op vele plaetsen wit met snee bedect lag” in zijn Journaal gewag deed. Met den heer R. hopen wij, dat deze naam blijvende wezen zal.

Blijkens een schrijven aan het bestuur van het Gen. is ook de Deensche Noordpoolreiziger E. Mikkelsen van plan zijne krachten aan het Sneeuwgebergte te beproeven. De redactie juicht dit toe. Mannen van de daad als Mikkelsen zullen op Nieuw-Guinea evengoed welkom zijn als energieke Nederlanders. Dit moge zoo zijn, maar wij zouden toch gaarne de eer der eerste betreding van het zoo geheimzinnige Sneeuwgebergte op Nederlandschen naam willen zien geboekt.

De Indische Mercur 1908 No. 29, bevat de navolgende bijdragen: Kapok en kapokonderzoek, door Dr. M. Greshoff. — Snelloopende machines. Coriiss machines? door W. Bosch. — Internationaal congres voor telegraphie. — Tarief van invoerrechten in Ned.-Indië. — Het rietbrandeneuvel op Java (uittreksel van den tekst van een door het Bestuur van het Alg. Syndicaat van Suikerfabrieken op Java aan de Regeering ingediend request tot het nemen van maatregelen ter bestrijding van het rietbrandeneuvel op Java). We lezen hierin onder meer, dat de toename van het aantal rietbranden en het verbrande met riet beplante oppervlak in de afgelopen campagne van dien aard is, dat de ernst van het rietbrandenvraagstuk nog nimmer zoo scherp op den voorgrond is getreden. Het aantal branden in 1907 overtrof dat in 1906 met 972 of 74 pct.; dat in 1904 met 154 of ruim 42 pct. En langs dezelfde lijn bewegen zich de getallen, betrekking hebbend op het verbrand oppervlak. In 1907 zijn 1455 bouws meer verbrand dan in 1904 en 2380 bouws meer dan in 1906, eene toename alzoo van respectievelijk 44 en bijna 100 pct.!

Voorts bevat de Mercur de gewone wekelijksche rubrieken als: Kultuurberichten, Kleine mededeelingen, Financiële berichten en verslagen, enz.

Hoofdstukken uit de spraakkunst van het Tontemboansch, naar aantekeningen en mededeelingen van den heer J. Alb. T. Schwarz en anderen, samengesteld door N. Adriani en M. L. Adriani, geb. Gunning. Uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff. 1908 8o.

Nu door de zorgen der Indische Regeering de belangrijke verzameling Tontemboansche Letterkunde en het Tontemboansche Woordenboek van den heer Schwarz voor de pers zijn bewerkt en in 1907 bij de firma Brill in druk uitgegeven, spreekt het als van zelf, dat eene spraakkunst van die taal onmisbaar moest worden genoemd. De heer en mevrouw Adriani hebben zich op verdienstelijke wijze van die taak gekweten. De spraakkunstige aantekeningen van den heer Schwarz zijn door hen aangevuld met mededeelingen van hem zelf, „als ook van vele anderen, die gevoel hadden voor de overvloedige schoonheden hunner Moedertaal.” Het Tontemboansch is de grootste der Minahasische talen; het wordt nl. door ruim 40.000 Inlanders gesproken en verdient dus werkelijk bestudeering.

Het 78ste Jaarbericht der Rheinischen Missions-Gesellschaft, loopende over het jaar 1907, is dezer dagen verschenen. Gelijk men weet bevindt zich het terrein van werkzaamheden van dit Duitsche zendingsgenootschap behalve in Afrika, China en Duitsch Nieuw-Guinea voor een zeer groot deel in onze Oost, nl. op Sumatra, Nias, Mentawai, Enggano en Borneo, en breidt het voortdurend zich uit. Als men bedenkt, dat in het jaar 1907 het Genootschap aan „Liebesgaben” ontving de som van niet minder dan 1042405.05 Mk. en dit bedrag voor een goed deel aan het vreedzame zendingswerk in Ned. Oost-Indië besteed werd, dan zal men met ons van meening moeten zijn, dat het werk der Rijsche Zending onzerzijds op hoogen prijs dient te worden gesteld.

Het verslag bevat overigens zeer leerrijke bijdragen omtrent alle zendingen, de bereikte resultaten, enz.

Weekblad voor Indië. 5e jaargang 1908. No. 9.

De heer M. van Geuns wijdt in dit Nr. eenige waardeerende woorden aan drie Indische autoriteiten bij hun portret, nl. aan Mr. Dr. M. S. Koster, Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, R. H. Ebbink, lid van den Raad van Indië en J. Einthoven, resident van Soerabaja.

Van den voorganger van den heer Koster, Mr. Pott, merkt de heer Van Geuns op, dat hij ook gaarne diens portret had gegeven, „maar het heeft niet mogen zijn. 's Heeren Pott's bescheidenheid maakte alle pogingen van onverschrokken kiekmenschen te schande... Ook van den vice-president van den Raad van Indië — vervolgt de heer v. G. — den heer D. F. W. van Rees, heb ik geen portret kunnen bemachtigen. Laat mij wederom het schuldeloos hoofd

buigen en den heer Van Rees toewenschen, dat hij moge stijgen tot den Buitenzorgschen troon; immers, daar gezeten, moet men toestaan, dat zijn beeltenis den volke vertoond wordt."

Verder is in dit Nr. opgenomen het slot van het uitvoerig en fraai geïllustreerd artikel (aangevangen in No. 7) van den houtvester H. J. Kerbert: *Een reisje naar de Philippijnen*. Enkele bijzonderheden van dit opstel laten wij hier volgen. De Filipino's te Manilla lijken zeer veel op onze Indo's. Zij zijn daar zeer blank en kleeden zich met veel zwier. Physiek maken ze geen krachtigen indruk, ook niet de tenger gebouwde vrouwen, die door hare eigenaardige kleederdracht, welke dikwijls zeer bomb is, dadelijk in het oog vallen. De bewoners van de Philippijnen, die met den verzamelnaam „Filipino" worden aangeduid, onderscheidt men allereerst in Christenen en niet-Christenen of wilde stammen. De eerstgenoemden, circa 7 miljoen in aantal, waren tijdens de komst der Amerikanen in 1898 nagenoeg allen Katholiek. Thans verspreidt zich ook het Protestantisme, terwijl zich daarnaast een Katholieke kerk heeft gevormd, de „Independent Philippine Church", die het gezag van den Paus niet erkent en ook reeds tal van aanhangers heeft verworven. De niet-Christenen of wilde stammen, die meer in de gebergten even, zijn meerendeels krachtig gebouwd en maakten op schr. een meer sympathieken indruk. Een dier stammen, de Negrito's, worden als de oorspronkelijke bewoners beschouwd, die langzaam uitsterven. Zij zijn van Papoesche afkomst en zwerven zonder vaste woonplaatsen te bezitten door de bosschen. Alle andere stammen zijn van het Maleische ras. Die wilde stammen zijn ongeveer 650.000 man sterk, waarvan 25 Mohammedanen, nl. de Moro's, (welke volgens schr. geheel met onze Atjehers te vergelijken zijn) en voor de rest heidenen.

Het eiland Luzon (het grootste van den Filippijnschen Archipel) komt in uitgestrektheid met Java overeen, het telt evenwel slechts 4 miljoen inwoners, tegen circa 30 miljoen op Java.

Van de 7 miljoen Christenen is de helft van het mannelijk geslacht, en daarvan kunnen 47% van de personen ouder dan 10 jaar lezen, terwijl 30% in het lezen en schrijven bedreven zijn. Wie lezen en schrijven kan en eenig bezit heeft, is thans onder het Amerikaansch bestuur stemgerechtigd. De Filippino-gouverneur van de provincie wordt door hen gekozen. Bovendien kiest elke provincie een of meer afgevaardigden voor de vertegenwoordiging te Manilla, die uit circa 70 leden bestaat. Niettemin is de Filippino ontevreden, omdat hem bij de komst van de Amerikanen volledig zelfbestuur is beloofd geworden. Hoewel de kolonie zichzelf moet betruipen, naar het heet, hebben de Vereenigde Staten nu reeds ongeveer 550 miljoen gulden opgeofferd voor „the new possession", die jaarlijks circa 50 miljoen gulden eischt.

Het opstel van den heer Kerbert bevat overigens nog tal van wetenswaardigheden over land en volk der Philippijnen, die wij hier onbesproken moeten laten.

Ten slotte vestigen wij de aandacht op het in No. 8 aangevangen artikel van *Gabriël* (slaan we den plank mis als wij hiervoor lezen S. Kalf?) over *Eene Indische millioenen-erfenis*. *Papageno*, pardon, *Gabriël*, verstaat uitnemend de kunst om aan de hand van oude Indische schrijvers smakelijke lectuur te leveren. Thans vond hij stof daartoe naar aanleiding van een in het begin van dit jaar de ronde doend bericht in de Hollandsche dagbladen, de erfenis betreffende van een gouverneur-generaal uit de eerste helft der 17e eeuw, nl. Cornelis van der Lijn, die tusschen de jaren 1645 en 1650 regeerde, denzelfde, van wien de indertijd uit Indië verbannen Roorda van Eysinga opmerkte, dat hij „in vijf jaren honderd miljoen gulden stal."

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 1 Juli;
Bat. Nieuwsblad idem;
Het Nieuws van den Dag v. Ned.-Indië idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 27 Juni;
De Sumatrapost t/m 3 Juli;

Ned. Ind. Effectenblad Nos. 49 en 50;
De Ind. Mercur No. 30;
Suriname. Nieuws- en Adv. blad Nos. 52 en 53;
De Sumatrabode t/m 19 Juni;
De Padanger idem;
De Stem van Indië No. 24;
Weekblad van Indië Nos. 8 en 9;
Damesweekblad van Indië Nos. 48 en 49;
Exportblad No. 729;
La Quinzaine Coloniale No. 13;

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 26 Juni 1908. No. 51.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst, één jaar verlof naar Europa aan den controleur B.B., A. Coomans Jr.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de commies op het residentiekantoor te Sibolga H. J. F. Maitimo.

Belast: met de waarneming der betrekking van posthouder der afd. Anambas-eilanden J. H. Ch. Boland.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van stationschef 2e kl. W. Venema.

Benoemd: tot commies te Sibolga M. F. Wijs-hijer; te Padang Sidimpoean G. F. Unger; tot lid van den gew. raad van Semarang W. F. G. Derx en H. W. Horsting; tot lid van de afd.-raad van Deli Dr. F. W. van Haften; tot ass.-resident voor de politie te Padang de ambtenaar op non-activiteit P. L. Ch. Lesueur; tot ass.-resident van Asahan de ass.-res. van West-Nieuw-Guinea Ch. L. J. Palmer van den Broek; tot onderwijzer 1e kl. J. P. Lancel; tot id. 2e kl. J. van Hamelen, H. H. Crevels en J. W. Sanders; tot inl. officier van justitie in het regentschap Koeningan, Raden Rek-sodipoetro; tot lid van den landraad te Buitenzorg Mas Sastra Adiredja en Raden Soemanta Redja; tot kapitein der Chineezten te Soemenep Tan Kiem Phiau.

Geplaatst: in het gouv. Atjeh en Onderhoorigheden de controleur V. H. Haaksma.

Benoemd: tot adsp.-controleur en geplaatst in de res. Riouw W. Dominicus.

Militair Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst 1 jaar verlof naar Europa aan den 1en luit. der inf. L. A. Bedet en W. F. Engelhart; wegens particuliere belangen drie maanden aan den kapitein der inf. R. Heytman.

* * *

Uit de Javasche Courant van 30 Juni 1908. No. 52.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: één jaar verlof naar Europa aan den algemeenen ontvanger te Banjoemas W. C. Velders; aan den onderwijzer 2e kl. H. J. Rolder en aan den ingenieur 1e kl. B. O. W., F. H. v. Kooten.

Ontslagen: op verzoek eervol, de ambtenaar op wachtgeld L. C. J. Muller de Montigny, laatstelijk ass.-res. van Lebak; de klerk bij de S.S., F. van der Linden; de id. op het bureau van den res. van Bali en Lombok A. Th. Mandagie de la Crus; de klerken bij den post- en tel.-dienst J. W. van Lingen, W. J. Smits en E. E. Moll; de ass.-resident-secretaris der res. Banjoemas J. J. Meijer; als lid van de hoofdcommissie mindere welvaart H. L. H. de Bie.

Benoemd: tot vice-president van den R. v. J. te Soerabaja Mr. J. B. A. Vreede; tot algemeen ontvanger 2e kl. F. M. Bernhard en W. F. C. Hal-kema; tot lid van de hoofdcommissie mindere welvaart A. J. W. Harloff, controleur; tot onderwijzer 2e kl. J. A. Donk en A. J. de Munter; tot leeraar in de Fr. en D. talen bij de Kon. Wilh. Senool te Batavia J. Colmjon; tot voorzitter van de landraden te Rembang en Blora Mr. P. F. K. Faber; tot lid van den gew. raad van Kedoe W. A. Slinkers; tot onderwijzer 1e kl. J. C. Hietik; tot id. 2e kl. F. J. Wegenaar; tot lid van de Kamer van K. en N. te Makassar I. J. Meeter.

Ontslagen: op verzoek eervol de tijd. panghoeloe kapala der negorij Pantjong Tabal (Sum. Westk.) Si Paga galar Bagin da Besar.

Benoemd: tot inl. off. van justitie in het regentschap Pasoeroean, Mas Ngabehi Koesemaning Prodjo; in Bangil, Raden Soemodirdjo; te Banda Neira, G. S. de Queljoe.

Ontslagen: op verzoek eervol, de kapitein der Chineezten te Batavia The Tjoen Sek; benoemd als zoodanig de luitenant zijner natie Khouw Kim An.

Geplaatst: in de res. Banjoemas de controleur V. Lafontaine; in de Preanger Regentschappen de controleur Th. A. Meister.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. A. de Lange; tot architect B. O. W., H. la Fontaine.

Militair Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst één jaar verlof naar Europa aan den kapitein der inf. F. E. Heijligers.

Bevorderd: tot 1en luit.-kwartiermeester de 2e id. J. J. van den Berge.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagiers lijst van het ss. „Prins Willem I", gezagvoerder A. R. Nijland, van W.-Indië naar Amsterdam.

J. Emanuels, echtgenoot en 2 kinderen; P. M. G. Schenkel, echtgenoot en 5 kinderen; G. Petzoldt, echtgenoot en 5 kinderen; Dr. J. v. West; P. J. Kenswil; J. J. v. d. Lijke en echtgenoot; Mevr. v. Remortel en kind; Mevr. Ch. Duurvoort; Mej. E. Duurvoort; Mej. H. Jensen; Eerw. Zuster Borgmeijer; Eerw. Zuster Allard; Eerw. Zuster Meijer; Jongheer Frits Gartner; Jongheer Anton Hellström; Jongheerfrouw Julia Bromet; G. F. Duurvoort; Q. G. Roelofs; H. C. Voet; J. J. Weeda; L. G. Funcke; H. Corstens, echtgenoot en 3 kinderen; Mej. G. A. Dake; O. M. Louncke, echtgenoot en kind; Mej. C. L. Vos; C. van Wijngaarden, echtgenoot en 2 kinderen; J. van Rie; C. Vermeij.

* * *

Passagierslijst van het S.S. „Koning Willem III", gezagvoerder V. Stobbe, bestemd te vertrekken van Amsterdam naar Batavia 25 Juli 1908.

Te Amsterdam schepen zich in: Mevrouw W. van Braam en 3 kinderen; Ph. J. van Maré; M. Sadik; Mevrouw G. C. Nipius en 2 kinderen; J. Bronkhorst, echtgenoot en 4 kinderen; A. H. Held; J. W. D. v. Ketwich; Mevrouw M. C. Topée; Mevrouw C. M. Binnendijk.

Naar Southampton: Dr. H. K. J. Barendrecht, echtgenoot en dochter; Mevrouw H. Croll; Mr. W. B. Buma, echtgenoot en dochter.

Naar Lissabon: C. George.

Naar Genua: L. Keesing; T. Keesing; Dr. B. Turksma; C. W. J. Westerman, echtgenoot en kind; D. Wilhelm en dochter; Jac. de Lange J. Lzn.; C. P. Nap en echtgenoot; W. N. J. M. Kuijs; W. K. H. Everden; Mevrouw F. E. van Houtrijse—Scheuer; Mevrouw M. Kuit; Mr. A. H. van Nierop en 2 zoons; Mr. P. G. van Anrooij; Mr. S. Zadoks; Mr. Spruijt, echtgenoot en dochter; M. Crommelin en echtgenoot; Mevrouw Crommelin; Mevrouw Dymaer van Twist; A. A. van Wetering en echtgenoot; W. G. Zelm van Eldik; J. H. Zelm van Eldik en echtgenoot; J. F. Goedhuis, echtgenoot en dochter; P. Th. Jansen en echtgenoot; G. Adrian; P. Ahlert; J. Boetzel; C. A. van der Lugt; Mr. C. Huijsen van Reenen; S. R. Bouwman en echtgenoot; A. Mendes; H. Brener.

Naar Belawan-Deli: Mevrouw van Steenwijk.

Naar Singapore: H. Wolkers; Mevrouw H. L. Fernè

Van Southampton naar Genua: Mr. A. J. Wilson; W. B. Haynes.

Van Southampton naar Batavia: Mr. Percival Holmes.

Te Genua zullen zich inschepen: W. van Braam; H. D. Mak van Waay, echtgenoot en kind; Mevrouw J. Schmidt—van Druijnen; J. F. van Kroon, echtgenoot en 2 kinderen; Jhr. W. E. J. Berg; A. J. Bergsma, echtgenoot en kind; J. W. Knegtman; J. Klaassen, echtgenoot en 2 kinderen; R. Nikerk; Th. van der Jagt; J. C. Taselaar.

* * *

Passagierslijst van het ss. „Prins Willem V", gezagvoerder J. C. Metus, van Amsterdam naar West-Indië op den 24n Juli 1908.

Excellentie Gouverneur D. Fock en familie; Mevrouw C. Clevers; E. C. M. A. Jong; D. Fernandes; E. Bolz; Alfred Schleer; Mevrouw D. Nieves.

* * *

Passagierslijst van het Nederl. s.s. „Sindoro", kapt. N. Guthrie, van Batavia 25 juni 1908 te Marseille 20 Juli 1908.

Van Batavia: J. M. Pijnacker Hordijk; Mevrouw N. Pijnacker Hordijk; Mevrouw J. Broese van Groenou; Mr. R. T. J. Moes met echtgenote, dochter en zoon; Ds. E. Kaassen Dzn. met echtgenote en 4 kinderen; A. L. de Stoop met echtgenote en 2 kinderen; P. F. Abel met echtgenote; J. W. van de Graaff met echtgenote en 3 kinderen; Oeij Kiat Tjin; H. Wiechert met echtgenote en 4 kinderen; Mevrouw A. Roelofsen geb. van Doorninck met 3 kinderen; G. J. la Bastide met echtgenote en zoon; C. J. G. Duffour met echtgenote en 3 kinderen; E. M. J. Chevalier met echtgenote en 1 kind; Mevrouw J. P. Levert met 4 kinderen; Mevrouw D. Rappa; P. H. G. de Bont met echtgenote en 1 kind; J. A. Schot; J. C. Schell met echtgenote en 2 kinderen; J. A. z. Helsdingen; L. Kat; J. H. Correljé; D. J. le Bas; Mevrouw C. P. H. Dozij met 2 kinderen van den heer A. J. Dozij; Mevrouw I. Razoux Kuhr; P. H. Steenhout met echtgenote; Mevrouw A. Plos geb. Knegtmans en 3 kinderen; Mevrouw E. Buijten; A. A. Resner met echtgenote; A. G. C. Eijkman; D. v. Merces-eijn; E. M. Chevalier; S. Lu'enburg met echtgenote en 4 kinderen; Mevrouw M. Berger; A. P. Pronker; H. C. G. Ruttink met echtgenote en 3 kinderen; J. Junge; E. J. Hottat; J. de Smet, benevens H. M. troepen en schepe-ingen.

Van Padang: 3 kinderen van den heer P. Hajenius; Mevrouw van Vuuren; Mevrouw Schröder; E. D. C. Middelaer met echtgenote en 2 kinderen; J. Sporket met echtgenote en 1 kinderen.

Naar Padang: Mevrouw J. F. R. Baerveldt, geb. Haver; Mevrouw B. d'Ancema; A. J. Soewie; J. Kosman.

* * *

Passagierslijst van het S.S. „Rembrandt”, ge-
zagvoerder D. Hubert, vertrokken van Batavia
2 Juli 1908 en aangekomen te Genu 26 Juli 1908.

Te Genu hebben zich ontscheept: Mevrouw J. P. Darma; Ch. Hekker, echtgenote en 4 kinderen; M. Zandveld, echtgenote en 4 kinderen; Mevrouw B. Hirsch; W. A. J. Nieuwenhuizen met echtgenote; J. Schneider, echtgenote en 3 kinderen; E. M. v. Hille en echtgenote; Mr. E. P. Grobbe; A. Vogel en echtgenote; H. A. Dierx, echtgenote en 2 kinderen; Mevrouw W. J. Meijer—Vastenou en 3 kinderen; B. Reit; Dr. J. A. A. Dool; Mevrouw A. W. H. Schefer—v. d. Pol; J. de Booi, echtgenote en 2 kinderen; L. Coster v. Voorhout; L. A. Bedet, echtgenote en kind; Mevrouw A. A. Sangster-laga; J. Brukker, echtgenote en 2 kinderen; W. G. L. Sniijders, echtgenote en dochter; Mevrouw Wed. H. C. F. de Rochemont; F. Meu-emans; Mevrouw B. Versteegh—Huisman en 3 kinderen; J. Dubbeldam; D. Kruseman; Mevrouw A. L. Kromhot en 3 kinderen; Ch. Paulus; F. A. H. v. d. Bossche; Mevrouw W. A. 't Hoen—Koomans; Dr. J. M. Neijens; Th. Bentink; Mevrouw F. C. Paris en kind; Mevrouw E. Humme—Dessauvagie; J. G. Pabst; E. C. Metus; W. E. G. Nolthenius.

Van Singapore: A. W. de Visser; P. Chau-neil.

Van Sabang: H. E. v. Aarem; Dr. H. Rei-
ing, echtgenote en kind; C. A. de Leau, echt-
genote en 5 kinderen; Dr. G. v. d. Horst, echt-
genote en dochter; Mevrouw M. A. Kamer-
ing; E. Kamerling; W. J. Romswinkel; H.
W. Mijnders; G. Kerner; C. Ligthart.

Te Lissabon zullen zich ontschepen: Iiacintho
[sla dos Santos e Silva, echtgenote en 6 kin-
deren; Francisco M. Canhoto.

Te Amsterdam zullen zich ontschepen: Me-
vrouw M. D. van Son; A. G. J. v. Ingen; J.
v. Riel; P. J. Wolter; A. Pieters, benevens
Hr. Ms. troepen en schepelingen.

Van Singapore: Mevrouw M. Huizinga—Lin-
den; Mevrouw A. L. de Jong—Valk en kind.

Van Sabang: P. D. Schröder; Mevrouw F.
C. A. Visman; Mevrouw J. van Tekelenburg
en 3 kinderen; C. Abbo; F. P. Crivel.

Van Port-Said: P. A. W. Beukers.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend).

Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,

Directeur W. J. FONTEIN.

Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,

Directeur J. WILDEMAN.

In eene officiersfamilie uit Indië
klein gezin, ruim huis op gezonde
plaats in Gelderland, met goede
inrichtingen voor lager, middelbaar en
hooger onderwijs, bestaat gelegenheid
tot vriendelijke opname
van jongens of meisjes
waarbij degelijk toezicht op studie
Brieven letter E E, Boekhandel Firm
A. E. C. VAN SOMEREN, Zutphen

J. S. DIJKHOFF,

Den Haag -:- Mauritskade 83
Telef. Interc. 4212.

Koopt en verkoopt Effecten, vreemde
Geld, verzilvert Coupons, opent Re-
kening-Courant tegen onderpand, in-
casseert Wissels en Kwitantien.

VACANT.

TOKO BAHROE

Gevestigd anno 1898.
Telef. Interc. 4796. a

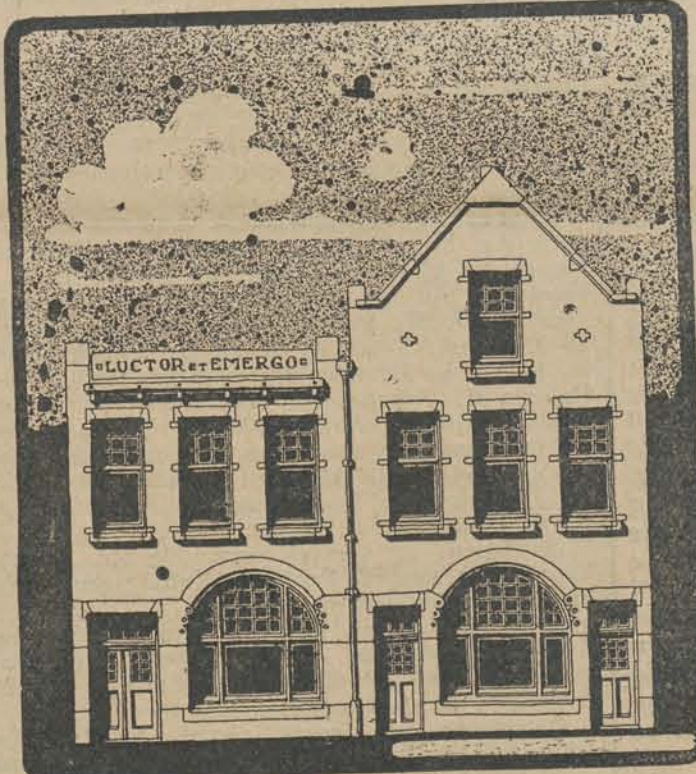
v. Kinsbergenstr. 126 b/d Pr. Hendrikstr., den Haag.

Het beste en soliedste adres voor de Indische familiën. — Export door
geheel Europa. — Per S.S. „Sindoro” weder ontvangen VERSCHIE-
KRUIDEN als volgt: laos, djahe, koenjit, temoe koentjie kentjoer, Macas-
serolie, Ketjap-benteng, Klapperolie, goelaaren enz. enz. —
Directe aanvoer uit Nederl. Indië. Minzaam aanbevelend,

W. BARNAS & DIEMERS. — Importeurs.

N.V. Electriche Drukkerij

„Luctor et Emergo”

Amalia van Solmsstraat 2=4,

Telephoonn. 4424

:=:

Den Haag.

VACANT.

Gouden Medaille.

Paris 1907

Internationale Tentoonstelling Hygiëne.

Haargroei-middelen

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het meest
succes kan verwachten. Men vrage ten
overtuiging daarvan aan, de vele attesten van
herstelden, welke gaarne op aanvraag franco
thuis worden gezonden. Mondeling of schrift-
telijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag.

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN

Succes bijna altijd zeker.